METSÄTALOUS

Vanerikoivuun nähden viilukoivun hinta on vähintään kaksinkertainen. **HANKINTAPÄÄLLIKKÖ MARTTI VIRKKUNEN, MAHOGANY**

Suomen pienin vaneritehdas piristää koivun kysyntää Länsi-Suomessa

Vammalan vaneritehdas oli vähällä kadota edellisten omistajien konkursseissa. Venäläisomistukseen siirtynyt tehdas porskuttaa pian kahdessa vuorossa.

SASTAMALA (MT)
”Tiheällä haravalla ja laajalta alueelta saa puut hakea”, toteaa **Petri Tomperi**.

Puut ovat koivutukkia ja alue 200 kilometriä kaikkiin suuntiin Vammalasta. Tomperi puolestaan on Kwellick Oy:n Vammalan vaneritehtaan puuhuollosta vastaava metsäpäällikkö.

Vaneritehdas on työllistäjänä ja puunostajana harvinainen valopilkku, sillä se palkkaa parhaillaan 10 henkeä tammikuuksi. Tällä hetkellä työntekijöitä on noin 45.

Joulun jälkeen tuotanto kiihtyy yhdestä kahteen vuoroon. Kahdessa vuorossa käydessään tehdas tarvitsee vuosittain 40 000 kuutiometriä koivutukkia.

10 prosenttia puusta hankintakaupoin

Tomperi aloitti työnsä hankalaan aikaan marraskuussa. Useimmat koivutukin toimittajat olivat jo sidottuja pitkiin toimitussopimuksiin.

Tomperi sai kuitenkin solmittua sopimukset kaikkien lähialueiden metsänhoitoyhdistysten kanssa.

”Eikä hankintakauppoja sovi unohtaa”, Tomperi korostaa.

Tähän asti hankintakaupoista on saatu noin 10 prosenttia tukista. Noin 15 kuutiometriä on pienin erä, josta lähialueen metsänomistajien kanssa voidaan tehdä kauppaa.

Pystykauppaa Kwellick ei tee. Siinä ei olisi järkeä, sillä valtaosa puista on muuta kuin vanerikoivua. Puhtaasta päätehakkuukoivikostakin sorviin kelpaa vain noin 60 prosenttia puusta.

Tehdas selvisi kahdesta konkurssista

Tehtaan hyvä tilanne vaikuttaa erityiseltä siihen nähden, että se oli vähällä lakata kokonaan. Vuonna 1986 silloinen omistaja Grahn-yhtymä ajautui konkurssiin. Seuraava omistaja Visuvesi Oy koki saman kohtalon vuosi sitten.

Koivutukit odottavat tehtaalle pääsyä 30-asteisessa vedessä, sillä puun on oltava läpimärkää sorvattaessa. Altaaseen mahtuvat kerrallaan noin viikon puut.

Erikoisvahvalla lasikuidulla pinnoitettu vaneri kelpaa esimerkiksi peräkärrylevyihin. Laatupäällikkö Jaakko Aarniveräjä esittelee eri pinnoitusvaihtoehtojen kirjoa.

KALLE SÄRKKÄ

Viilun sorvaus on konetyötä, lajittelussa pääosassa ovat ihmiset. Virheettömät viilut päätyvät näkyviin pintoihin.

Tuotannon aloitti uudelleen Fineva Ply -niminen, uusi yhtiö. Se jatkoi vuoden ajan tuotantoa ostoviilun turvin. Tänä syksynä tehdas päätyi liiketoimintakaupalla venäläisomisteiselle Kwellick Oy:lle. Oma puunhankinta alkoi jälleen.

Kwellick on aiemmin keskittynyt kansainväliseen puu- ja puutavarakauppaan. Suomen yritysrekisterissä yhtiö on ollut vuodesta 2003. Vaneritehtaan tuotanto jatkuu Fineva Ply -tuotemerkillä.

Uusi sorvi turvasi tuotannon

Tomperin mukaan koivutukin ostaja on otettu ilolla vastaan kautta Länsi-Suomen Tammisaaresta Vaasaan, sillä lajin menekki on ollut huono. Ainoan toisen länsisuomalaisen vaneritehtaan Viialassa UPM sulki jo kahdeksan vuotta sitten. Seuraavaksi lähin koivuvaneritehdas on Koskisen Oy:n laitos Kärkölässä Päijät-Hämeessä.

Vaikka Visuvesi Oy meni nurin, sitä on kiittäminen tehtaan sorvin uusimisesta. Sastamalan kaupunki takasi investointiin tarvittavan 1,2 miljoonan euron lainan. Laina kaatui konkurssin myötä kaupungin syliin, mutta vastapainoksi nykyaikainen sorvi on turvannut kymmeniä työpaikkoja.

Sorvin lisäksi tehtaan jatkumista on auttanut henkilöstö. Useimmat työntekijät johtoa myöten tuntevat koneet, sillä he ovat olleet jo aiempien omistajien aikana töissä. Pienehkössä tehtaassa kaikki osaavat useampia työvaiheita. Uusia työntekijöitä koulutetaan oppisopimuksella.

Keski-Euroopassa valumuotit vanerista

Edellisten omistajien konkurssit eivät tarkoita, että tehdas olisi ollut kannattamaton, vaikka se onkin Suomen pienin vaneritehdas kahden prosentin tuotanto-osuudellaan.

”Tehdas on aina tehnyt pinnoitettua vaneria, se on aina ollut hyvä yksikkö”, painottaa tehtaanjohtaja **Hannu Haapaniemi**.

Tehtaan tuotannosta 90 prosenttia viedään ulkomaille. Suuria asiakkaita ovat muun muassa saksalaiset betonivalumuottien valmistajat.

Keski-Euroopassa esimerkiksi siltojen muotit tehdään vanerista. Muottimateriaali käytetään moneen kertaan toisin kuin Suomessa. Täällä on tapana valmistaa kertakäyttöiset valumuotit sahatavarasta.

Valikoimassa on kymmeniä eri pinnoitevaihtoehtoja ja eri vahvuuksia. Paksuimmillaan Vammalan vaneri on viisisenttistä. Pieni tehdas taipuu joustaviin toimituksiin.

HENRIK SCHÄFER

Vanerintuotantoa kvartaaleihin tuijottamatta

LOHJA (MT)
Lohjan viilutehdas oli vahvasti tappiollinen, kun UPM päätti luopua siitä.

Kesällä 2011 tehdas päätyi **Markku Tammisen**, silloisen tehdaspäällikön, omistukseen. Samalla jalopuita alkujaan jalostaneen tehtaan nimi vaihtui takaisin Mahoganyksi.

”Olen laittanut paljon peliin, mutta haluan nähdä, että Suomessa voi vielä menestyä perinteisellä, paljon työntekijöitä vaativalla tuotannon alalla.”

Puolitoista vuotta toimitusjohtajana työskennellyt Tamminen pyrkii katsomaan asioita pitkällä perspektiivillä. Vaikka mekaanisen metsäteollisuuden tuotteille ei tällä vuosineljänneksellä riittäisikään kysyntää, tilanne voi kääntyä.

”Tässä maailmanajassa on helppo antaa yrityksiä Suomesta pois. Mutta jos niin tehdään, niitä tuskin saadaan koskaan takaisin.

Kehittämisajatuksia Tammisella riittää muutenkin. Suunnitelmissa on sitouttaa tehtaan työntekijät työhönsä entistä paremmin tarjoamalla heille mahdollisuutta tulla osakkaiksi yritykseen.

”Mutta sitä ennen haluan, että toiminta on vakiintunut.”

Ohutvaneri tuotantoon

Tamminen on päässyt eroon pahimmista tappioista leikkaamalla kustannuksia ja suuntaamalla tuotantoa uusiin tuoteryhmiin.

Tilauskannan vaihteluiden vuoksi lomautuksia on ollut ajoittain. Eläkkeelle jääneiden ja muualle töihin siirtyneen väen tilalle ei ole palkattu uusia.

Nyt tuotannossa työskentelee alle 50 henkilöä, ja toimihenkilöitä on noin kymmenen lisää.

UPM:n aikana tuotannosta poistuneet vanerit on palautettu tuotevalikoimaan pintaviilujen rinnalle.

Kuten tavallinen, myös Mahoganyn valmistama vaneri koostuu päällekkäin liimatuista viilukerroksista. Mahoganyn vaneri on kuitenkin ohuimmillaan 0,3 millimetrin paksuista. Ohutvaneria päätyy esimerkiksi askartelijoiden ja soitinrakentajien käyttöön.

Hiukan paksumman vanerin välikerroksiin taas upotetaan niitäkin puulaatuja, jotka esimerkiksi oksaisuuden vuoksi eivät kelpaisi pintaviiluksi.

Siten entistä pienempi osa tehtaalle saapuvasta puusta päätyy hakelämpölaitokselle.

Konekanta kunnossa

Konekannan puolesta Mahoganyn väellä ei ole missään vaiheessa ollut valittamista. UPM investoi viilutehtaaseen voimallisesti ennen sen pois myymistä.

Vielä 2000-luvun alkupuolella viilun tuotanto oli suurimittaista.

”Nykyinen konekanta mahdollistaisi tuotannon kymmenkertaistamisen”, Tamminen sanoo.

”Jos niin joskus tapahtuu, raaka-aineen ja henkilöstön määrässä pitäisi tapahtua suuria muutoksia.”

Valtaosa päätyy vientiin

Mahogany valmistaa edelleen pintaviiluja, vaikka vanerien osuus onkin kasvamassa.

Viiluja tuotetaan kahdella linjalla: toisella leikaten ja toisella sorvaten. Leikkaamisessa ja sorvaamisessa syntyvät pintakuviot ovat erilaisia, ja molemmille riittää kysyntää.

”Viilut menevät lastulevyn ja mdf:n päällystämiseen. Laminaatit ovat kuitenkin ottaneet niiltä markkinaosuutta hintansa vuoksi.”

Tammisen mukaan noin 85 prosenttia tuotannosta päätyy vientiin, vanereista jopa enemmänkin.

Siinä missä viilut ovat paikallisia tuotteita ja päätyvät etupäässä Eurooppaan, vaneria viedään kaikkialla maailmaan.

HELI VIRTANEN

KARI SALONEN

Anne Viljanen (vas.) ja Eija Eloranta kokoavat vanerilevyä. Viilukerrosten väliin tulee liimapaperia. Lopulta kerrokset puristetaan koneellisesti kasaan vaneriksi.

Loimukoivu ei ole suurhuonekaluteollisuuden mieleen, mutta monet puusepät näkevät sen käyttämisessä mahdollisuuksia.

Osa viilusta leikataan.

Rautatiekuljetukset loppuivat vuosi sitten

Mahogany on sijaintinsa puolesta poikkeus viilu- ja vaneritehtaiden joukossa. Useimmat tehtaat toimivat Itä-Suomessa, missä sopivia tukkimetsiköitä riittää.

Myös Mahoganyn puunhankinta suuntautuu itään, paikoin jopa maan itärajalle asti.

Kaikki tehtaalla käytettävä puu ostetaan kotimaasta.

”Kuljetuskustannukset ovat meille merkittävä asia. Vielä viime vuonna ostimme puuta puuta Pohjois-Karjalasta”, kertoo hankintapäällikkö **Martti Virkkunen**.

”Paras vaneritukki on pitkä, suora ja oksaton”, Markku Tamminen luettelee.

Mahoganyn puunhankinta vaikeutui merkittävästi, kun VR muutti hinnoittelupolitiikkaansa.

”Nyt olemme autokuljetusten varassa, sillä VR kieltäytyi tuomasta muutaman vaunun kuormia. VR:n kuljetuspolitiikka harmittaa – varsinkin kun rautatie tulee tehtaan pihaan saakka.”

Viilukoivusta kunnon tili

Mahoganyn käyttämästä raaka-aineesta 90 prosenttia on koivua. Loppu on mäntyä ja haapaa.

Viilukoivun kasvattaminen on metsänomistajalle kannattavaa. ”Vanerikoivuun nähden viilukoivun hinta on vähintään kaksinkertainen”, Virkkunen kertoo.

Viilukoivua saadaan hakkuista kuitenkin vain pieniä määriä kerrallaan ja monesti sattumalta.

Virkkusen mukaan viilukoivua syntyy normaalin metsänhoidon sivutuotteena, kunhan metsä muistetaan harventaa riittävän usein ja kasvupaikkavaatimukset osuvat kohdilleen. Esimerkiksi kosteilla alueilla ruskokärpänen vioittaa koivuja turhan helposti.

Oma hankintaorganisaatio

Tehtaan puunhankinta hoituu yhteistyössä UPM Metsän kanssa. Myös muilta yhtiöiltä ostetaan puuta tarpeen mukaan.

Mahoganyn hankintaorganisaatioon kuuluu neljä työntekijää. Puuta tehtaalle tarvitaan noin 10 000 kuutiometriä vuodessa.

HELI VIRTANEN

Sellun hinnat vuoristoradalla

Sellun hintojen pitkä tasainen nousu katkesi vuonna 2008. Sen jälkeen hintojen muutokset ovat olleet vuoristoratamaisia.

Tänä vuonna sellun hinnat olivat aluksi jyrkässä laskussa. Se päättyi kesällä, minkä jälkeen käynnistyi nousu. Sellun ja paperin hintatietoja keräävän Foexin mukaan lehtipuusellutonnista maksettiin joulun alla 86 euroa enemmän kuin vuoden alussa.

Havusellun hinnan nousu jäi loivemmaksi, mutta toisaalta myös sen lähtötaso oli kova. Sitä sai viime viikolla 27 euroa halvemmalla kuin vuosi sitten.

Foexin mukaan valmistajat yrittävät nostaa havusellun hintaa vuoden alusta. Korotusta perustellaan tuotantokustannusten nousulla.

Paperikauppiaille vuosi oli vaikea. Lähes kaikkien papereiden hinnat olivat joulun alla viimevuotisia heikompia. Vuodenvaihteessa paperin kysyntä on vaisua.

Kartonkitehtaille vuosi oli parempi. Esimerkiksi kraftlinerkartongin hinta nousi vuoden aikana 50 eurolla tonnilta.

MT

Sellun ja paperin hinnat vuoden ajalta

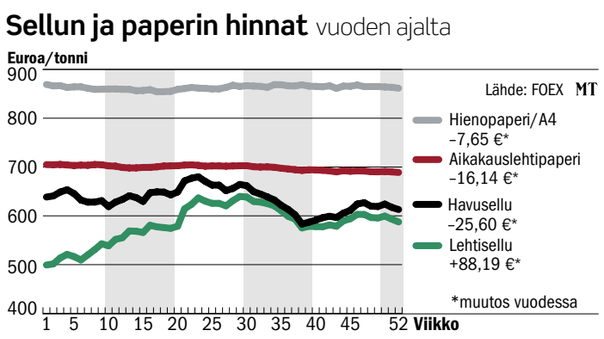

”MMM ei ota tutkijoita vakavasti”

WWF:n ja Suomen luonnonsuojeluliiton mielestä maa- ja metsätalousministeriö ei ota tutkijoita vakavasti.

Tapion, Metsäntutkimuslaitoksen ja Suomen ympäristökeskuksen tutkijat luovuttivat viime viikolla maa- ja metsätalousministeriölle arvionsa metsälain ja metsätuholain uudistuksien vaikutuksista. Arvion mukaan uudistukset heikentävät metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista verrattuna voimassa oleviin lakeihin.

Järjestöjen mukaan merkittävä heikennys on, että metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt määritellään kooltaan pienialaisiksi. WWF pelkää, että tärkeitä elinympäristöjä tärvellään poimintahakkuilla.

Tutkijoiden mukaan metsälakiehdotuksessa ei oteta lainkaan huomioon voimakkaassa kasvussa olevan energiapuun korjuun vaikutuksia.

SLL:n suojeluasiantuntija **Sini Eräjää** vaatii, että lakiesitysten puutteet korjataan ministeriön ja eduskunnan jatkokäsittelyssä, ettei metsäluonnon monimuotoisuuden tila heikkene. **MT**